

ուած է իր հրատարակած Աստուածաշնչում, Մխիթարը գրում է.

«Թէպէտ ըստ ամենայնի ստորակեալ եմ եւ ստորականեմ զիս միշտ ի ներքոյ հնազանդութեան դահին Հոռոմայ, ըստ որում եւ հայրն մեր Սուրբ Գրիգորիոս Լուսաւորիչն ինձ օրինակ կայ^{*}), բայց այնու սէրն իմ եւ ջան աշխատանացս առ օգուտն ազգին իմոյ (թէեւ զիս վասն այսպիսոյ հնազանդութենէ քամահիցէ) ոչ երբեք թուլանայ^{**}):

^{*}) Այս ընդգծուած նախադասութիւնը պարզ ցոյց է տալիս, որ Պապի զերիշխանութեան եւ հայոց եկեղեցու կաթողիկ եկեղեցուն ստորադաս ճանաչուելը հետեւանք է Մխիթարի այն համոզման, որ հէնց Գրիգոր Լուսաւորիչն ինքը ճանաչել է ժամանակին: Այդ համոզման ազդերը է ծառայել 15 կամ 16-րդ դարում յօրինուած վերեւ յիշուած կեղծ «Դաշանց Թուղթ»ը, որ այնքան վնաս է հասցրել հայ ժողովրդին:

^{**}) Աստուածաշունչ Գիրք, աշխատասիրութեամբ Տեառն Մխիթարայ վարդապետի Սերաստացւոյ՝ Աբբայ Հայր կոչեցելոյ, Վենե-

Մխիթարի կտակած քաղաքականութեան այս երկուութիւնը Մխիթարեանները, ինչպէս յետոյ էլ կը տեսնենք, վարում են մինչեւ այսօր. Վենետիկի Մխիթարեանների համար որոշ գերակաութիւն ունի ազգային ուղղութիւնը, Վիեննայի՝ դաւանականը: Ժամանակ առ ժամանակ գերակա ուղղութիւնը մերթ թուլանում է, մերթ ուժեղանում, բայց, ընդհանուր առմամբ, միաբանութիւններից իւրաքանչիւրը մեծ յարատեւութեամբ հետեւում է իր քաղաքականութեան: 1749 թ. Ապրիլ 27-ին Մխիթարը վերջացնում է իր երկրային գոյութիւնը, եւ միաբանութեան համար վրայ են հասնում փորձութեան օրեր:

(Շարունակելի)

տիկ, 1733: Յիշատակարան, էջ 1279: Ուշագրաւ է, որ զրքի երեսին յիշուած Կաթողիկոս Յակովբ եւ չկայ Պապի անունը: Նոյնը կրկնւում է եւ Մխիթարեանների հետագայ հրատարակութեանց մէջ: Այժմ նրանք չեն յիշատակում կաթողիկոսի անունը. բայց Պապի անունն էլ չեն դնում:

